

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשל"ה

יוצא לאור לש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

לעילוי נשמת

מרת דבורה ב"ר אהרן מענדל ע"ה

גרינברג

נפטרה אור ליום ג', כ"א מנחם-אב ה'תשפ"ג

ת' ני' צ' ב' ה'

נדפס בקשר עם סיום ה„שלושים“

על ידי ולזכות משפחתה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

הוספה

בי"ה, כח' מנ"א תשי"כ
ברוקלין

ברכה ושלום!

מיט גרויס פארוואונדערונג האָב איך געליינט אייער בריף פון כ"ה מנ"א, אין וועלכען איר שרייבט וועגען דעם באַזוך פון אייער זון שי' אין ... , ווייל געוויס ווייסט איר פון דעם פאַרשלאַג וואָס ער האָט געהאַט פון ... : (אַזוי ווי ס'איז פאַר ראש השנה און די ימים טובים, איז פראַן פיל אַרבעט אין דער סטאַר, וועט ער האָבען אַ געלעגנהייט) "צו אַרבעטען אין דער סטאַר ביז סליחות טעג".

אייער זון שי' האָב איך נישט געזאָגט דאָס ווייטערדיקע, צוליב פאַרשטענדליכע טעמים, אָבער עס וואונדערט מיר דער עצם פאַרשלאַג; וויסענדיק אין וואָס פאַר אַ צייט מיר לעבען, און באַקומענדיק זיכער גרוסען אַז ער לערנט בהתמדה ושקידה און האָט הנאה און איז מצליח, דאַרפמען עס צונעמען און אַפרייסען פון דעם אויף עטליכע וואָכען, [און דוקא ווען, אין די טעג ווען אין ישיבה גרייט מען זיך — בתוך כלל ישראל — צו ראש השנה, און אַלץ] צוליב וואָס, צו אָפּשפּאַרען די פאַר טאַלער, העלפען ... פאַרקויפּען וכו'!

... בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

[תרגום חפשי]

בתמהון גדול קראתי מכתבה מכ"ה מנ"א, בו כותבת אודות ביקור בנה ב... , כי בטח ידוע לה מההצעה שקיבל מאת ... : (דכיון שנמצאים אנו לפני ראש השנה והימים טובים, ויש הרבה עבודה בחנות, תהי' לו הזדמנות) "לעבוד בחנות עד ימי הסליחות".

לבנה שי' לא אמרתי את הבא להלן, מטעמים מובנים, אבל מפליא אותי עצם ההצעה: בשעה שיודעים באיזו תקופה אנו חיים, ובשעה שבטח מקבלת דרישות-שלום שהוא לומד בהתמדה ושקידה ונהנה ומצליח — צריכים לקחתו ולקורעו מזה על כמה שבועות, [ודוקא מתי, בימים כאשר בישיבה מתכוונים — בתוך כלל ישראל — לראש השנה, וכל זה] בעבור מה, כדי לחסוך את הדולרים הבודדים, לסייע ... למכור וכו'!

... בברכה לבשו"ט.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

עלי, ושפתותיו נעות וקולו לא ישמע, ויש מי שגם שפתותיו אינם נעות, ולא ימלט שלא יחסיר לענות ברוך הוא וברוך שמו, אמן, ואיש"ר וכו'.

ישנו אמנם הענין של ראיית פני הרב, כמ"ש¹⁹⁶ "והיו עיניך רואות את מוריד", אבל לא במשך כל הזמן, כי אם בזמן מן הזמנים יש להביט ("א קוק טאן"), לצורך סיוע בעבודה דתומ"צ כו', אבל לא זהו כל הענין כו'.

ומה שמצינו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר שהי' מביט ובוחן מנהגי אביו כ"ק אדנ"ע — הרי המדובר הוא אודות בן יחיד שמתבונן באביו כו', ובודאי לא עשה זאת בשעה שהי' צריך לעסוק בעבודה דברכות ק"ש וכו', ומה גם שענין זה הי' אצלו או לבסוף, לאחר כל הענינים, או שבזה רק התחיל, אבל לא נשאר בכך, אלא המשיך הלאה וכו', כיון שענין זה כשלעצמו אינו ענין ההתקשרות ואינו ענין החסידות, ואפילו לא הנהגה פשוטה.

כדי לידע כיצד צריכה להיות הנהגתו של חסיד — צריך ללחוץ על זקני החסידים שיספרו ויראו בעצמם אופן ההנהגה היום-יומית של חסיד, ע"פ המסורה מחסיד לחסיד עד לחסידים הראשונים¹⁹⁷.

ויה"ר אשר מבלי הבט על ההנהגה עד עתה, שבודאי היתה כוונתם רצוי', שמכאן ולהבא יהיו כל הענינים כדבעי, ובאופן ד"לכו¹⁹⁸ מחיל אל חיל (עד ש)יראה אל אלקים בציון¹⁹⁹.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוץ".]

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול ה'תשל"ט, הגנו מוציאים לאור התוועדות ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדות כרך שמונים ואחד שמכנים עתה לדפוס).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכנים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ח"י אלול, ה'תשפ"ג,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ"י.

(196) ישעי' ל, כ. וראה הוריות יב, א. (198) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק וש"נ.
(197) ראה גם תו"מ חע"ד ס"ע 94. (199) חסר הסיום (המו"ל).
(198) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בש"נ.
(199) חסר הסיום (המו"ל).

כז. יש להזכיר ענין נוסף:

כיון שהגיעו לכאן ריבוי אורחים, בלי עין הרע, הנה יש כאלו שחושבים שבהיותם כאן צריכים הם לכתוב פתקאות בכל יום, ויש מהם שמהדרים לכתוב פעמיים בכל יום, ובאריכות גדולה וכו'.

ובכן: לא בשביל זה באים לכאן, כי אם כדי ללמוד ולהתפלל ביחד, ולבקש ולפעול ("אויסבעטן") כתיבה וחתימה טובה; ואילו כל ענין הכתיבה וכו' — אינו פועל התקרבות וכיו"ב. ואם מישהו מרגיש שיש לו צורך בזה — יכול לצאת י"ח במחשבה.

בנוגע לנגעי לבבו — הרי כיון ש"לא בשופטני עסקינן"¹⁹¹, בודאי כבר תיקנו אותם. ואם יש למישהו שאלה בעניני עבודה — יכול לפנות למשפיע של תומכי תמימים או לזקני החסידים. ורק אם זה ענין שאי אפשר בלאו הכי — יש מקום לכתוב, אבל רק בקיצור, ובפרט מצד יוקר הזמן בימים מיוחדים אלו, כיון שצריך לעסוק בתומ"צ, עבודת התפלה וכו'.

כח. ומענין לענין באותו ענין¹⁹²:

יש עוד דעה מוטעית, ששיכנעו בחורים (ועל ידם גם המבוגרים) שענינם לעמוד ולהסתכל עלי בשעת ההתוועדות או בשעת התפלה, אם אני עושה תנועה כזו או אחרת וכו', וחושבים שזוהי "התקשרות".

ובכן: בנוגע להתוועדות — צריך לשמוע ולהבין תוכן הדברים, ובדרך כלל, כששומעים ענין הדורש התבוננות, הנה כדי להתרכז, סוגרים את העינים, כי בשעה שהעינים פתוחות, קשה להיות בעה"ב על עצמו שלא לראות דבר שיסיח את דעתו וכו'; ובמקום לשמוע את הדברים הנאמרים — עומדים ומסתכלים לי בפנים!

וכן בשעת התפלה, ש"צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר¹⁹³ שויתי ה' לנגדי תמיד"¹⁹⁴, ובלשון הידוע: "דע לפני מי אתה עומד, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה"¹⁹⁵ [יש כאלו שאצלם כתוב זאת ע"ג ה"עמוד", אבל בכל אופן הרי זה דבר הפשוט] — שזהו ענין שנוגע במשך כל התפלה, מ"מה טובו" עד "אך צדיקים", ועאכ"כ כשאוחזים בעבודה דפסוד"ז או ברכות ק"ש וק"ש; ובמקום זה עומדים ומסתכלים

בס"ד. שיחת ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. לכל לראש ישנו הענין שבא בהמשך לסדר התפלה — שזהו הענין של ברכת החודש:

ידועה תורת הבעש"ט¹ ש"החודש השביעי, שהוא החודש הראשון לחדשי השנה, הקב"ה בעצמו מברכו בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחודש אלול".

וכיון שברכת החודש בכל שבת מברכים החודש היא בזמן שבין שחרית למוסף, הרי מובן מזה גם בנוגע לברכתו של הקב"ה בשבת האחרון דחודש אלול — שהיא באותו סוג של שבת מברכים דשאר החדשים ע"י בני, כמובן מהמשך תורת הבעש"ט הנ"ל בנוגע לברכתו של הקב"ה, ש"בכח זה ישראל מברכים את החדשים יא פעמים בשנה" — שזמנה (כפי שענין הזמן שייך למעלה) בסדר התפלה, בין שחרית למוסף.

ב. וענין זה מתאים גם עם המבואר בהמשך תורת הבעש"ט הנ"ל:

"כתיב² אתם נצבים היום, דהיום קאי על ראש השנה שהוא יום הדין, וכמ"ש³ ויהי היום גר', ותרגם והוה יום דינא רבא, ואתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין. ובשבת שלפני ר"ה שהוא שבת האחרון דחודש אלול קוראין אז פרשת אתם נצבים, דזהו ברכתו של הקב"ה, בשבת מברכים חודש השביעי שהוא המושבע והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה".

כלומר: הבעש"ט גילה חלק מברכתו של הקב"ה: "אתם נצבים היום וכו'"; וכשם שבברכת החודש ע"י בני אומרים תחילה בכללות "מי שעשה נסים .. הוא יגאל כו'", ואח"כ אומרים בפרטיות "יחדשהו כו'" בכל ששת הלשונות של ברכה — כך גם בברכתו של הקב"ה ישנו תחילה הכלל ד"אתם נצבים", ואח"כ באים פרטי הענינים ש"אתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין".

(1) ראה כש"ט בהוספות סמ"א. וש"נ
(נעתק ב"היום יום" כה אלול). וראה גם
שיחת ש"פ נצבים, כ"ז אלול דאשתקד
(2) ריש פרשתנו (נצבים).
(3) איוב ב, א.
בתחלתה (תו"מ חע"ז ע' 331 ואילך). וש"נ.

(191) ראה ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ב"ב ז,
א. ועוד.
(192) ראה גם תו"מ חנ"ו ס"ע 207. וש"נ.
(193) תהלים טז, ח.
(194) סנהדרין כב, א.
(195) ראה ברכות כח, ב. לג, רע"א.

וכל זה בא לאחר ההקדמה דחודש אלול¹⁷² — שענינו נרמז בפסוק¹⁷³ "אני לדודי ודודי לי (ר"ת אלול¹⁷⁴) הרועה בשושנים" [ש"שושנה" "אית לה תליסר עליך"¹⁷⁵, שקאי על י"ג מדה¹⁷⁶, ורומז גם על הענין "ששונים בהלכות"¹⁷⁷, ע"י י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם¹⁷⁸, שהם כנגד י"ג מדה"ר, כידוע תורת המגיד¹⁷⁹ על הפסוק¹⁸⁰ "ואבי ירק ירק בפני וגו'", שזוהי המדה הראשונה מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהם, קל וחומר¹⁷⁸, שבאה לאחר אמירת משה "א-ל נא רפא נא לה"¹⁸¹, ש"א-ל" היא המדה הראשונה מ"ג מדה"ר¹⁸²] — ה"רועה" דייקא, שזהו"ע ד"קב"ה אתרעי בהו", כנ"ל.

ובפרט שעומדים כבר לאחר ח"י אלול, ועד לשבת האחרון דחודש אלול שבו נמשכת ברכתו של הקב"ה ש"אתם נצבים .. שזוכים בדין"¹, ועומדים כבר בזמן של רעוא דרעוין¹⁸³ (בסמיכות ל"מוצאי מנוחה" שבו "קדמנוך תחילה"),

ומזה באים ל"וילך משה"¹⁸⁴, שהו"ע ההליכה בלי גבול, ועד כפי שיהי' בזמן הגאולה (שהרי ישראל כבר עשו תשובה, ולכן צ"ל "מיד הן נגאלין"¹⁸⁵), ש"משה ואהרן עמהם"¹⁸⁶, ומשה אומר "את דברי השירה הזאת עד תומם"¹⁸⁷ למעליותא¹⁸⁸,

ועד שבאים לענין ד"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי"¹⁸⁹, כדאיתא בספרי¹⁹⁰ ש"משה הי' קרוב לשמים ורחוק מן הארץ, וכך פועלים גם אצל כל בני" ע"י התומ"צ כו', ועד כפי שיהי' בגילוי ובפשטות בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

- (172) נזכר גם שאומרים פעמיים בכל יום המזמור (נסמן לעיל ריש ע' 341) "לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא וגו'", ומסיימים "קוה אל ה' וגו' וקוה אל ה'" — ב"פ, כהדיוק בגמרא (ראה ברכות לב, ב).
(173) שה"ש ו, ג.
(174) שעה"פ עה"פ. ועוד.
(175) הקדמת הזוהר בתחלתה.
(176) ראה לקו"ת ראה לג, א. ובכ"מ.
(177) ראה זח"ב כ, ב. עדר, א. שבת ל, ב.
(178) ברייתא דר"י — תו"כ ר"פ ויקרא.
(179) אור"ת ס"פ בהעלותך. וראה גם תו"מ סה"מ תמוז ריש ע' עה. וש"נ.
(180) בהעלותך יב, יד.
(181) שם, יג. וראה ב"ק כה, א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת שם, יד.
(182) ראה אג"ק ח"ב ע' שסט ואילך. וש"נ.
(183) זח"ב פח, סע"ב.
(184) ר"פ וילך.
(185) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
(186) ראה יומא ה, ב. תוס' פסחים קיד, סע"ב.
(187) ס"פ וילך.
(188) ראה לקו"ש ח"ט ע' 305 ובהנסמן שם.
(189) ר"פ האזינו.
(190) עה"פ. וראה גם שיחת ש"פ נצוי, כ"ה אלול תשל"ג בסופה (תו"מ חע"ג ע' 248). וש"נ.

וכיון שברכתו של הקב"ה היא מה ש"קוראין אז פרשת אתם נצבים", הרי מובן שזמנה הוא בין שחרית למוסף — שזהו הזמן של קריאת התורה.

ג. ולהעיר:

כללות הענין דברכת החודש הראשון לחדשי השנה ע"י הקב"ה בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחודש אלול — רצה הקב"ה שיהי' תחילה בהעלם.

וגם לאחר שענין זה נתגלה ע"י הבעש"ט — לא נתפרסם הדבר מיד באופן ד"פוצו מעינותיך חוצה" [כמו הענין של השגחה פרטית⁴, והענין ד"לעולם הוי' דברך נצב בשמים"⁵, שנתפרסמו מיד], אלא נשאר שלא בפירסום, עד שהגיע הזמן שכ"ק מו"ח אדמו"ר פירסם⁶ מה שסיפר אדמו"ר הזקן שבהיותו במעזריטש שמע ממורו ורבו הרב המגיד בשם מורו ורבו הבעש"ט.

וכיון שעד אז לא הי' הדבר בגילוי, לכן לא נקבע בסדר התפלה. אבל לאחר שנתגלה ע"י הבעש"ט, ונתפרסם ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי מובן, שזמנה של ברכה זו היא בעת התפלה, בין שחרית למוסף.

ד. ויש לבאר שייכותה של ברכה זו לזמן שבין שחרית למוסף: ענינה של תפלת מוסף — מלשון הוספה — קשור עם ההוספה בענין הקרבנות בזמנים מיוחדים של ימי סגולה ועת רצון, כמו שבת ויו"ט ור"ח, שמלבד קרבן התמיד שבכל יום, מקריבים בהם קרבן מוסף — שזוהי לא רק הוספה בעלמא, אלא כמו תוספתו של הקב"ה שמרובה על העיקר⁷, ועד להוספה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, בלי גבול, כמודגש בכך (שאינו כמו קרבן תמיד שיש לו זמן קבוע בשחר ובין הערביים⁸, אלא) שכל היום כשר למוספין⁹ (ואע"פ שכאשר עבר יומו בטל קרבנו¹⁰, מ"מ, ביום זה גופא אין לו זמן קבוע).

ומובן שהוספה זו היא גם בפעולת הקרבן — "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"¹⁰, ועד ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס"¹¹,

- (4) ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך. (8) מגילה כ, ב (במשנה). רמב"ם הל' מעה"ק פ"ד ה"ו. וש"נ.
(5) תהלים קיט, פט. וראה תניא (9) ברכות כו, א. שו"ע אדה"ז אר"ח סק"ח ס"ב. שעה"ה"א בתחלתו.
(6) ב"ר פס"א, ד. (10) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי (7) רמב"ם הל' תמידין ומוספין בתחלתן. ופרש"י פינחס כח, ח.
(11) ראה זוהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

ומשם נמשך למטה וכו' — שבקרבן מוסף הרי זה באופן של בלי גבול.

וזוהי גם השייכות לברכת החודש שבסמיכות לתפלת מוסף — כיון שהברכה וההמשכה שע"י ברכת החודש (ובפרט ברכת החודש הראשון לחדשי השנה שהקב"ה בעצמו מברכו) היא באופן של בלי גבול. וכיון שבהקדמה לכל דבר צ"ל ענין של תפלה שיהי' בהצלחה וכו', — כפי שמצינו הן בנוגע לתפלה, שיש תפלה קודם התפלה (שתתקבל התפלה וכו')¹², וכן בנוגע לתורה, שכדי שלימוד התורה יהי' כדבעי יש צורך בהקדמת התפלה¹³, ועד"ז בנוגע למצוות¹⁴; ועאכו"כ בנוגע ל"הנהגה בהן מנהג דרך ארץ"¹⁵, שהו"ע בירור עניני העולם לעשות מהם דירה לו ית', שאין בכח האדם לפעול זאת קודם התפלה בהיותו במעמד ומצב ד"נשמה באפו"¹⁶, ורק לאחר עבודת התפלה שעל ידה באה הנשמה בהתפשטות בכל הגוף, כך, שהוא בעצמו נעשה דירה לו ית', אזי יש בכחו לפעול זאת גם בעניני העולם —

הנה גם בהקדמה לברכת החודש (כולל גם ברכת החודש הראשון לחדשי השנה שהקב"ה מברכו בעצמו) צ"ל ענין של תפלה שתהי' בהצלחה וכו' — שזוהי ההקדמה דתפלת שחרית.

ה. ויה"ר שהענין שגילה הבעש"ט שבשבת האחרון דחודש אלול מברך הקב"ה בעצמו וכו' — יומשך בגילוי אצל כל אחד מישראל, עד לאנשים פשוטים, ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט הידועה¹⁷ שבפשיטות (והעצם) של איש פשוט מתגלה הפשיטות (והעצם) של אחדות הפשוטה, החל מהענין ד"אתם נצבים", שכל אחד מישראל יהי' בבחינת "נצב מלך"¹⁸, שקשור גם עם התוקף ד"אמר מלכא עקר טורא"¹⁹, כמבואר בחסידות²⁰ שהכוונה בזה לעקירת היצה"ר ש"נדמה להם כהר"²¹, ה"טורא" שמבפנים ("אל זר אשר בקרבך"²²), אף שזהו ענין שתלוי

12) ראה תו"מ חע"ב ע' 140. וש"נ.
13) ראה ברכות ה, ב. לקו"ת ברכה צו, ואילך. וש"נ.
14) חסר קצת (המו"ל).
15) שם לה, ב.
16) ישע"י ב, כב. וראה שם יד, א. לקו"ת
פינחס עח, ד. ובכ"מ.
17) ראה כש"ט בהוספות סקנ"ה ואילך.
וש"נ. וראה גם רשימה ש"פ נצבים (ד"ה אתם

נצבים היום גו') תש"ז (סה"ש תש"ז ע' 150 ואילך). וש"נ.
18) מלכים"א כב, מח. וראה אוה"ת
פרשתנו (נצבים) ע' א"א.
19) ראה ב"ב ג, ב.
20) ראה גם תו"מ חע"ח ע' 47. וש"נ.
21) סוכה נב, א.
22) ראה שבת קה, ב.

מבחי' "אב" (שלכן "בן .. אין לו"), שקשור עם בחי' "צאן" שלמעלה מבחי' "בן".

ומזה נמשכים גם הדרגות שלמטה מזה — כפי שממשיך ש"בגין דאתרעי בהו קרא לון בנין בוכרין קדישין אחין", שזהו "קרא לון", שהו"ע של המשכה מהעלם את הגילוי, "כאדם הקורא לחבירו כו" (כמבואר בתניא¹⁵⁹).

כו. וענין זה שייך לר"ה (שהרי פ' וילך קורין לעולם בסמיכות לר"ה — בשבת שלפני או שלאחרי ר"ה):

ענינו של ר"ה — שבו פועלים בני' ענין הרצון ד"אנא אמלוך"¹⁶⁰, ע"י העבודה ד"תמליכוני עליכם"⁷⁰, כפי שנפעל בפעם הראשונה ע"י אדה"ר שנברא בר"ה, באמרו "ה' מלך גו"¹⁶¹, ועד"ז נעשה ע"י כל אחד מישראל בכל ר"ה, וכפי שמבאר רבינו הזקן בלקו"ת¹⁶² ש"אדה"ר הי' כלול מכל נש"י (כדאיתא בכתבי האריז"ל¹⁶³, מיוסד על דרשת חז"ל¹⁶⁴ על הפסוק¹⁶⁵ "איפה היית ביסדי ארץ"; ועל זה מוסיף רבינו הזקן, ש)לכן כל נשמה וניצוץ מישראל יש בו חלק מנשמת אדה"ר, שלכן נאמר¹⁶⁶ אדם אתם, אתם¹⁶⁶ קרויין אדם" (ע"ש "אדמה לעליון"¹⁶⁷).

והסיבה לכך שבני' פועלים הרצון ד"אנא אמלוך" היא — בגלל ש"קב"ה אתרעי בהו", שפירוש "אתרעי" הוא רצון, ולכן שייכים בני' לכל דרגא של רצון — רצון המוחלט וכו' (ככל פרטי הדרגות שנתבארו בתורת החסידות¹⁶⁸), ועד לענין הבחירה של הקב"ה בבני', כפי שאומרים לפני תק"ש הפסוק¹⁶⁹ "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה", כמבואר בחסידות¹⁷⁰ בנוגע שזהו ענין בחירת הקב"ה בבני' שלמעלה גם מהרצון על תומ"צ (וכדאיתא במדרש¹⁷¹ שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה), שלכן, מבלי הבט על מעמדם ומצבם בנוגע לקיום התומ"צ בוחר הקב"ה בהם כו'.

159) ספ"ל.
160) אד"ר — הובא בסה"מ צ להצ"צ
קע, ב. וראה לקו"ת נשא כ, ד. כא, ד. פרשתנו
(נצבים) מז, ג. נא, ב. ובכ"מ.
161) תהלים צג, א. וראה פרדר"א פ"א.
ועוד.
162) פרשתנו שם מז, ב.
163) שער הגלגולים הקדמה ג.
164) תנחומא תשא יב. שמור"ר פ"מ, ג.
165) איוב לח, ד.
166) יבמות סא, רע"א. וש"נ.
167) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.
168) ראה סה"מ תש"ג בתחלתו. ובכ"מ.
169) תהלים מז, ה.
170) ראה שיחת ש"פ נצבים, כ"ח אלול
תשכ"ה ס"ד (תו"מ חמ"ד ע' 314). שם חס"ח
ריש ע' 185. וש"נ.
171) ב"ר פ"א, ד.

צורך בכך) כיצד לפעול זאת וכו', ויפה שעה (לאו דוקא ששים דקות, אלא חלק מסויים של זמן) אחת קודם.

וע"י הדלקת הנרות יאיר מזלן של נשי ובנות ישראל, ויפעלו גם להאיר את חושך העולם, החל מהארת החושך שנעשה ע"י חטא עה"ד (כמובן ממ"ש במדרשי חז"ל¹⁴⁹), שזהו תוכן הענין דפעולת נר שבת שלא יכשל בעץ או באבן¹⁵⁰ (כולל גם גוי, בנוגע לשבע מצוות שלו), ועד להארת חושך הגלות, והיינו, שעוד בסוף זמן הגלות, כאשר "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", הנה "עליך יזרח ה'"¹⁵¹, ועד לקיום היעוד¹⁵² "קץ שם לחושך".

ועי"ז שבזמן הגלות מקיימים מצות הדלקת נרות בשמחה כמודגש בברכת שהחיינו — באים לשמחה האמיתית שתהי' בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כה. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר:

מבואר בחסידות¹⁵³ בנוגע למ"ש⁹⁰ "יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו" (שזוהי דרגא נעלית יותר ממ"ש¹⁵⁴ "הוא לי לאב .. ואני לו לבן"), שעל בחי' זו (שלמעלה מאב) נאמר¹⁵⁴ "הוא לי לרועה, שנאמר¹⁵⁵ רועה ישראל, ואני לו לצאן, שנאמר¹⁵⁶ ואתן צאני צאן מרעיתי", והיינו, שבחי' צאן (שקשור עם בחי' בהמה רבה שלפני האצילות¹⁵⁷, למעלה מסדר השתלשלות) היא למעלה מבחי' בן, שזהו מצד ענין הביטול שיש בצאן לגבי הרועה (שנמשכים¹⁵⁸ והולכים אחריו לכל מקום שמוליך אותם), שהוא נעלה ועמוק יותר מאשר ביטול הבן אל האב, וע"י ביטול זה מגיעים לבחי' רועה שלמעלה מבחי' אב, שקשור עם בחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' ממכ"ע.

ועפ"ז מובן גם הענין ש"קב"ה אתרעי בהו" (עוד לפני ש"קרא לון בנין") — ש"אתרעי" הוא גם מלשון "הרועה", בחי' "רועה" שלמעלה

בבחירתו, ועאכו"כ בנוגע לעקירת ה"טורא" שמבחוץ, שאינו תלוי בבחירתו כו',

וכן בנוגע לענין ד"אתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין" — לשנה טובה ומתוקה הן בגשמיות והן ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

* * *

ו. נוסף על האמור לעיל ששייך לשבת מברכים חודש השביעי בכל שנה, ישנם גם ענינים מיוחדים בהתאם לקביעות המיוחדת של שנה זו, שגם מהם יש ללמוד הוראה, כמובן מתורת הבעש"ט הידועה²³ שמכל ענין שיהודי רואה או שומע יש לו ללמוד הוראה בעבודת ה', ומכ"ש בנוגע לענין הקשור עם קביעות השנה, שהו"ע ע"פ תורה ונוגע להלכה, הרי בודאי שצ"ל בו הוראה.

ובכן: הענין המיוחד בנוגע לשבת מברכים חודש השביעי שנה זו — שר"ה הבע"ל חל ביום השבת, ובמילא הרי זה נוגע גם לשבת מברכים שלפניו, שהרי ברכת החודש אינה באופן סתמי, אלא הנוסח הוא "ראש חודש פלוני ביום פלוני", ומזה מובן גם בנוגע לברכת חודש השביעי ע"י הקב"ה שאומר "ראש חודש תשרי ביום השבת קודש".

והנה, כאשר הקביעות דר"ה היא ביום מסויים מימי החול, אזי יש צורך להתייגע ולחפש מהי ההוראה המיוחדת בזה, ולאח"ז יש להסתפק אם זו היא ההוראה העיקרית וכו'; אבל כאשר הקביעות דר"ה היא בשבת, אזי נחסך הצורך לחפש כו', כיון שהענין דיו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת נתבאר בכמה דרושי חסידות²⁴.

ולהעיר, שבדרושים הנ"ל מבואר רק הטעם שבר"ה שחל בשבת אין תוקעין בשופר²⁵, שזהו לפי שהענינים שממשיכים ע"י תק"ש נמשכים מעצמם מצד ענין השבת, ונמצא, שהביאור הוא (לא במעלת ר"ה שחל בשבת, אלא) במעלת השבת, שפועל גם ההמשכות דר"ה; אבל אעפ"כ, יש ללמוד מזה גם בנוגע לעילוי של ר"ה (אף שענין זה לא נתבאר בדרושים, שבהם נחית לבאר הטעם שאין תוקעין בר"ה שחל בשבת, ואילו בנוגע לעילוי שנפעל בר"ה מצד ענין השבת, לא זקוקים לביאור שבדרושים הנ"ל, כיון שמובן בלא"כ מהמבואר במ"א), כדלקמן.

(23) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך. (24) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר). ובכ"מ. (25) ר"ה רפ"ד (כט, ב).

(149) ראה שם סרכ"ג ס"ה. וש"נ. (150) ראה שם ס"א. וש"נ. וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 145. (151) ישע"י ס, ב. (152) איוב כח, ג. (153) ראה אוה"ת ראה ע' תשפד ואילך. (154) שהש"ר פ"ב, טז (א). (155) תהלים פ, ב. (156) יחזקאל לד, לא. (157) ראה תניא ספמ"ו. (158) נזכר גם מ"ש "משכו וקחו לכם צאן" (בא יב, כא), "משכני אחרין נרוצה" (שה"ש א, ד).

ז. ענינו של שבת הוא — כמ"ש²⁶ "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", שכל מציאות העולם, שמים וארץ וכל צבאם, היא במעמד ומצב ד"ויכולו", והיינו, שאע"פ שגם בימות החול ישנו הענין ד"לעולם ה' דברך נצב בשמים"⁵, שדבר ה' הוא בגילוי בעולם באופן ד"נצב מלך"¹⁸, אין זה מגיע לעלי' שנעשית ביום השבת שהיא באופן ד"ויכולו".

ועלי' זו היא באופן שבאין ערוך, והיינו, שאע"פ ששבת הוא יום השביעי, והשם "שביעי" מורה שהוא בא בהמשך (ובערך) לששת ימי החול שלפניו, הרי ידוע שיש בשבת גם ענין שלמעלה מ"שביעי", שהוא למעלה מהזמן.

ועפ"ז מבאר רבינו הזקן²⁷ הטעם שאנו מונין "היום יום ראשון בשבת", יום שני וכו', דלכאורה, "הרי כבר עברו רבבות ימים משימ"ב עד עתה, וא"כ איך אומרים היום יום ראשון כו'" — שזהו "מפני שבשבת העלי' .. באצילות, ושם למעלה מבחי' זמן, ע"כ כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו יום א' של ששת ימי בראשית שנתחדש הזמן מלמעלה מהזמן, כך מתחדש כל יום ראשון שאחר השבת, שהשבת הוא העלי' באצי' שלמעלה מהזמן"; ומבאר, שעז"נ²⁸ "נער הייתי גם זקנתי", ש"שר העולם אמרו"²⁹ — שבימות החול הוא בבחי' נער, ובשבת הוא בבחי' "זקנתי" (אלא שאין זו זקנה שבערך לנער, אלא באופן של עלי' למעלה מהזמן), ובחול חוזר ונמשך להיות בבחי' נער כו'.

וגודל ענין מעלת השבת מובן גם מזה שבשבת "כל מלאכתך עשוי"³⁰, והיינו, שבימות החול הגה "כל יומא ויומא עביד עבידת"³¹, באופן שהעבודה ביום זה היא גם הכנה ליום שלאחריו, כך, שהם ענינים שבהמשך זל"ז, משא"כ בשבת ש"כל מלאכתך עשוי", הרי זה ענין שבאין ערוך כו'.

ומזה מובן שכאשר ר"ה חל בשבת ניתוסף בר"ה עילוי שלא בערך — כי:

אף שגדלה מעלת ר"ה שבו נמשך אור חדש נעלה יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם (כמבואר באגה"ק³²), ולכן נאמר³³ "תקעו בחדוש

(26) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, (30) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו סכ"א. א. אוה"ת עה"פ (כך א — מב, ב ואילך. וש"נ. כרך ג — תקח, א ואילך). (31) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב. (27) לקו"ת שה"ש כה, א. (28) תהלים לז, כה. (29) יבמות טז, ב. (32) סי"ד. (33) תהלים פא, ד.

שלכאורה אינו מובן מהי השייכות להדלקת הנר על השולחן שבבית — דכיון שהקב"ה הוא "מלך העולם", לכן פועל קיום המצוה על כל העולם. ולהעיר, שהדלקת הנרות היא המצוה שבה מתחילה השנה החדשה (ולא כמו תפלת מנחה ששייכת לשנה החולפת, ועד"ז בנוגע לכמה ענינים שבערב ר"ה, שאינם מצוה, אלא רק ענין של הכנה), ובהדגשה יתירה בקביעות שר"ה שחל בשבת, שהרי כשר"ה חל באמצע השבוע, אזי אם מאיזו סיבה שתהי' לא הדליקה האשה הנרות בערב ר"ה, אזי יכולה להדליק ביו"ט עצמו, לאחר צאת הכוכבים¹⁴¹ (ובלבד שתדליק מאש שכבר דולקת¹⁴²), משא"כ כשר"ה חל בשבת בהכרח להדליק הנרות בערב ר"ה, כך, שמצות הדלקת הנרות היא זו שמכניסה את השנה החדשה, ועי"ז מאירה את השנה כולה.

ונוסף על הדלקת הנרות בברכת שהחיינו בר"ה, מברכים שהחיינו גם בהדלקת הנרות דחג הסוכות; וכיון שהענין של חזקה בתרי זימני תלוי במחלוקת של רשב"ג ורבי¹⁴³ — אומרים לאשה שתיכף בא גם שמע"צ, ואז תברך שהחיינו פעם שלישית, והרי בתלת זימני הוי חזקה לכל הדעות.

ובפרטיות יותר — בר"ה גופא נחלק ה"יומא אריכתא"¹⁴⁴ לשנים, כך, שמדליקים נרות בברכת שהחיינו ב"פ; ובחוף לארץ — שהחושך גדול יותר, לפי שגושה טמא ואוירה טמא¹⁴⁵ — מדליקים נרות בברכת שהחיינו עוד ב"פ, בב' לילות דיו"ט שני של גלויות דסוכות ושמע"צ.

כד. ולא לדרשה קאתינא, אלא הכוונה היא בנוגע לפועל — להוסיף בכל עניני המבצעים, ובמיוחד בנוגע למבצע נרות שבת קודש — לעורר ולהסביר שכל אשה ובת בישראל משהגיע לחינוך [והרי ענין החינוך מוטל על האם עוד יותר מאשר על האב, כמובא בקונטרס חנוך לנער¹⁴⁶, וכפי שיתבאר בהתוועדות נוספת¹⁴⁷] צריכה להדליק נרות שבת ויו"ט, כולל גם אמירת ברכת שהחיינו ג"פ.

וכיון שמפקחין על צרכי ציבור בשבת¹⁴⁸, יתדברו על זה (אם יש

(141) ראה נטעי גבריאל (להר"ג צינער) (145) גיטין ח, ב. וש"נ. הלי' יו"ט ח"ב רפט"ו. ר"ה פכ"א ס"ט. וש"נ. (146) ס"ע 34 ואילך. (142) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתק"ב. (147) שיחת וא"ו תשרי תשל"ו סי"ט (תו"מ חפ"ב ע' 52 ואילך). וש"נ. (143) שם קו, ריש ע"ב. וש"נ. (144) ראה שו"ע אדה"ז שם סת"ר ס"ג. וש"נ. ואילך. וש"נ. (145) ראה שו"ע אדה"ז שם סש"ו סכ"א. (146) ס"ע 34 ואילך. (147) שיחת וא"ו תשרי תשל"ו סי"ט (תו"מ חפ"ב ע' 52 ואילך). וש"נ. (148) ראה שו"ע אדה"ז שם סש"ו סכ"ב. ואילך. וש"נ.

לאחרי שעברו את הירדן נפסקה אכילת המן, כמ"ש¹³⁴ "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת וגו'", כך, שלכאורה הרי זה ענין של ירידה לגבי המעמד ומצב שהיו במדבר, שבו אכלו "לחם מן השמים"¹³⁵, שהי' נבלע באברים, ולא היתה בו פסולת וכו'¹³⁶.

אבל, תכלית הכוונה היא — לא להשאר במדבר כו', אלא להכנס ל"ארץ טובה ורחבה"¹³⁷, "ארץ חטה ושעורה וגו' זית שמן ודבש"¹³⁸, ולעסוק בענינים גשמיים כו'. ועד"ז מובן גם בנוגע להתעסקות עם יהודי שנמצא במעמד ומצב ירוד כו'¹⁴⁰.

כג. וכאן המקום לעורר עוד הפעם אודות עניני המבצעים,

— לא רק בגלל החיוב "הוכח תוכיח"¹²⁸, "אפילו מאה פעמים"¹³⁹, שהרי כבר דובר על זה מאה פעמים ואחד, ובעזה"י ידובר על זה מאה ושתים ומאה ושלוש פעמים עד מאתיים פעמים, והעיקר, שיעסקו בהם בפועל, ובשמחה וטוב לבב —

והם: מבצע תורה, מבצע תפילין, מבצע מזוזה, מבצע צדקה, ומבצע בית מלא ספרים,

וכן המבצעים השייכים לנשי ישראל שעל ידם נעשה קיום עם ישראל: טהרת המשפחה, וכן כשרות האכילה והשת"י (שנעשים דם ובשר כבשרו), וכן מבצע נרות שבת קודש,

ושייך במיוחד לר"ה — הן בנוגע לכל המבצעים של נשי ישראל, מצד הענין של בנין המלכות שבר"ה, ששייך במיוחד לנשי ישראל, והן בנוגע למבצע נרות שבת קודש, מצד הענין ד"אתם נצבים היום" (שקאי על ר"ה), "מה היום מאיר .. אף אתם .. עתיד להאיר לכם אור עולם"¹⁴⁰, שלכן צריך להוסיף במיוחד במצוות הקשורות עם ענין האור, שמאירים לבנ"י, ועי"ז גם לכל העולם.

ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו, שר"ה חל בשבת — שמברכים "להדליק נר של שבת קודש ושל יום הזכרון", ומוסיפים ברכת שהחיינו, מצד השמחה על קיום המצוה, שלכן מודים להקב"ה על הזמן שבו ישנו החיוב לקיים המצוה; ובכ" הברכות אומרים גם "מלך העולם" — אף

שופר" (דלכאורה אינו מובן "מאי דכתיב שופר, בשופר מיבעי לי", אך הענין), שפירושו "בחידושו של שופר, שהשופר מתחדש בכל שנה כו"³⁴ — הרי זה עדיין בגדר הזמן, כמודגש בשם "ראש השנה", שיש "שנה", שהו"ע הזמן, וישנו ה"ראש" של ענין הזמן;

ואילו כשר"ה חל בשבת, ה"ה מתעלה לבחי' שלמעלה מהזמן, שזהו עילוי שלא בערך.

ח. ועילוי זה הוא בנוגע לכל הענינים שבר"ה, כולל גם ענין היו"ט שבו — כדיוק לשון המשנה²⁵ "יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת":

לכאורה אינו מובן מדוע נאמר "יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת", ולא "ר"ה שחל להיות בשבת" — בשלמא הלשון "יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת"³⁵, הרי זה לפי שבסוכות יש גם חול המועד, משא"כ בר"ה שיש רק יו"ט, מספיק לומר "ר"ה שחל בשבת" (וכידוע המבואר בזה באחרונים³⁶, וכן בדברי הרג"צובי).

והביאור בזה:

בר"ה ישנו הענין שנקרא בשם "ראש", כמבואר בארוכה בעט"ר³⁷ ובקיצור גם בלקו"ת³⁸ שכשם שה"ראש" כולל את החיות של כל אברי הגוף, כך כולל "ראש השנה" את החיות של כל ימי השנה, וכיון שרוב ימי השנה הם ימי חול, נמצא, שהענין שר"ה כולל את כל ימי השנה הוא ה"חול" שבר"ה; ונוסף לזה ישנו הענין של ר"ה מצד עצמו — שזהו ה"יו"ט של ר"ה".

ט. ובפרטיות יותר:

ענינו של יו"ט הוא — "מועדים לשמחה", ואמרו חז"ל³⁹ "אין שמחה אלא בבשר, ואין שמחה אלא ביי"ן" [וכמ"ש רבינו הזקן בשו"ע⁴⁰ ש"בזמן שביהמ"ק הי' קיים היו אוכלין בשר שלמים לשמחה, ועכשיו .. אין יוצאים י"ח שמחה אלא ביי"ן .. ומ"מ מצוה יש באכילת בשר כיו"ט כו'"] — בשר ויין כפשוטם בגשמיות, כמבואר בדרוש הידוע של רבינו

(34) לקו"ת פרשתנו (נצבים) מז, א.

(35) סוכה רפ"ד (מב, ב).

(36) ראה הגהות וחדושים חשק שלמה

לר"ה שם. מראה הפנים לירושלמי ר"ה שם.

ועוד.

(37) שער ר"ה בתחלתו.

(38) דרושי ר"ה נח, א ואילך. ועוד.

(39) פסחים קט, א.

(40) או"ח סתק"ט ס"ז. וש"נ.

(138) עקב ח, ח.

(139) ב"מ לא, א.

(140) תנחומא ריש פרשתנו (נצבים).

(134) בשלח טז, לה.

(135) שם, ד.

(136) ראה יומא עה, סע"ב.

(137) שמות ג, ח.

הזקן⁴¹ הטעם ששמחת יו"ט קשורה עם בשר גשמי דוקא, ומזה מובן גם בנוגע לייך.

כלומר: בנוגע לימות החול מצינו ש"עם הארץ אסור לאכול בשר"⁴², ורק תלמיד חכם יכול לאכול בשר, להיותו שייך לענין הבירורים כו'⁴³; ומצד ענין הבירורים, הנה לא זו בלבד שמותר לו לאכול בשר, אלא אדרבה, אם אינו אוכל בשר, אזי הרחמנות היא על הניצוץ האלקי שבבשר שאינו מתברר כו'.

[ולמעשה, שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא גרס מה שסיפרו שרבינו הזקן ערך סיגופים, והתענה מערב שבת לערב שבת וכו' (כפי שביאר בקיצור)⁴⁴ — נוסף לכך שענינו של רבינו הזקן הוא בירור וזיכוך והעלאה, שנעשה (לא ע"י סיגופים כו', אלא) ע"י העבודה באופן ד"עזוב תעזוב עמו"⁴⁵].

אבל בנוגע ליו"ט — אכילת בשר הו"ע נעלה שעל ידו מקיימים המצוה דשמחת יו"ט.

ואף שלכאורה אין זה שייך לר"ה, שבו "אין אומרים מועדים לשמחה .. מפני שימים אלו לא ניתנו לשמחה ולששון"⁴⁶ — הרי גם בר"ה ישנו ענין של שמחה, אלא שהשמחה אינה בהתגלות, כפי שמבאר רבינו הזקן³⁴ מ"ש בהתחלת ההפטרה⁴⁷ "שוש אשיש בהוי' תגל נפשי באלקי", ש"ההפרש שבין שמחה לגילה הוא, כי השמחה נקרא בהגלות נגלות השמחה מבחוץ, והיא בחינת חג הסוכות, זמן שמחתנו, וגילה נקרא כשהשמחה עדיין בפנימית הלב, ולא באה לידי גילוי בחיצוניות, וכמ"ש⁴⁸ וגילו ברעדה .. והוא בחי' ר"ה".

ויש להוסיף יתירה מזה:

התחלת הפסוק היא "שוש אשיש", ואח"כ נאמר "תגל נפשי", ואעפ"כ, נקבע פסוק זה (לא בהפטרת שבת שלפני סוכות, אלא) בהפטרת שבת שלפני ר"ה, ומזה מוכח שגם בר"ה ישנו לא רק הענין ד"תגל נפשי", אלא גם הענין ד"שוש אשיש", שזוהי השמחה שבהתגלות;

(41) מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' קעא
ואילך. וראה גם תו"מ חל"ט ע' 303. וש"נ.
(42) פסחים מט, ב.
(43) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ג ואילך.
ובכ"מ.
(44) ראה סה"ש תרצ"ז ע' 194 [208]
ואילך. וראה גם תו"מ חנ"ד ריש ע' 182.
(45) כש"ט
בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).
(46) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ב ס"י, וש"נ.
(47) ישע"י סא, יו"ד.
(48) תהלים ב, יא.

לגבי הכר"ב שלפנ"ז; והחידוש גם בנוגע לענין הערבות¹²⁶, שהערבות שבפ' בחוקות¹²⁷ היא רק "איש באחיו", ממשפחתו או עמיתו, ועד עונש דיחיד על היחיד, וכאן נתחדש ש"מעניש את הרבים על .. היחיד", שמעשה היחיד נוגע לרבים — נכלל בשיחה (הנ"ל סי"ג) שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ובהערה 28 שם.

וכאן רואים גודל הצורך להשתדל בנוגע לכל אחד מישראל, יהי מי שיהי, גם אם אינו במעמד ומצב שעליו נאמר¹²⁸ "הוכח תוכיח את עמיתך", "עם שאתך בתורה ומצוות"¹²⁹,

ואפילו אם הוא במעמד ומצב ד"שרש פורה ראש ולענה", ועד ש"בשמעו את דברי האלה הזאת" — "התברך בלבבו לאמר [היינו, שאין זה רק במחשבתו, אלא הוא גם אומר זאת] שלום יהי לי כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה"¹³⁰, כמבואר בארוכה בקונטרס ומעין ש"העובר עבירה מתברך בלבבו שיהי שלום לו בהשפעת החיות וכל הטוב, ואדרבא, בריבוי ההשפעה, כי בשרירות לבי אלך, דלפי שהולך בשרירות לבו שלא עפ"י התורה דוקא עי"ז ידמה בנפשו לקבל ריבוי השפעה מבחי' מקיף עליון שלא ע"פ חשבון, כמו הקליפה וסט"א .. למען ספות הרוה את הצמאה .. שבהרוה שהיא הסט"א נמשך ריבוי השפעה יותר מכמו בהצמאה שהוא סטרא דקדושה וכו'"¹³¹ (אף שהאמת היא ש"ירק לפי שעה נוטל מהם .. אבל אח"כ אינו מקבל מהם שפע חיותו, ובהכרח שתופסק ההשפעה"¹³²),

שכן, גם יהודי שנמצא במעמד ומצב כזה — נוגע לכלל ישראל, ודוקא באופן כזה מבטיחים שלא יהי ח"ו מעמד ומצב ד"וישליכם אל ארץ אחרת גו'"¹³³, ולכן צריך לעשות את כל המאמצים ולהפוך את העולם כו' ("איינלייגן די וועלט") לפעול עליו לעשות אפילו מצוה אחת, מעשה אחד, דיבור אחד או אפילו מחשבה אחת כו'.

ובשביל זה — צריך אפילו להניח ולעזוב את העבודה שלו באופן של יחודא עילאה!

וכאשר שואל איך יוכל לפעול עצמו להניח ולעזוב את העבודה דיחו"ע כדי לפעול על יהודי שנמצא במעמד ומצב ירוד כו' — הנה על זה אומר רש"י¹²⁶ שענין הערבות נעשה לאחר שיעברו את הירדן:

(130) פרשתנו שם, יו"ח.

(131) מאמר יו"ד בתחלתו.

(132) מאמר ז בסופו.

(133) שם, כז.

(126) פרש"י פרשתנו שם, כח.

(127) כו, לו.

(128) קדושים יט, יז.

(129) ראה תו"מ חנ"א ע' 229. וש"נ.

אך כאן יכול לבוא היצה"ר ולומר ליהודי: מדוע אתה מבקש עשירות וכו', בה בשעה שזהו ענין הקשור עם נסיונות וכו'?!¹¹⁸

ועל זה עונה יהודי: זה עתה למדתי בסידור [שכתב רבינו הזקן לא רק עבור מקובלים וחסידים וכו', אלא באופן השווה לכל נפש]¹¹⁹ ש"הנוי והכח והעושר וכו' נאה לצדיקים", והרי עכשיו, לאחר התשובה בזמן שהמלך ה' בשדה¹²⁰, כל בני"הם כבר צדיקים, ולכן צריך שיהיו כל הענינים בהרחבה ועשירות וכו'.

ומתאים גם עם דברי הגמרא¹²¹ ש"כל ישראל בני מלכים הם" — שזהו בנגלה דתורה, ובתיקוני זהר¹²² איתא שכל ישראל הם "מלכים".

וכידוע גם פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹²³, שיהודי אצל הקב"ה הוא כמו חתן הסמוך על שולחן חתנו, שאינו צריך לטרוח, ומספקים לו כל צרכיו, אכילה ושתי', דירה נאה וכלים נאים ואשה נאה, ואם טורח אפילו טירחא קלה, מגיע לו כבר עולם ומלואו!

וכן ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹²⁴, שחסיד הוא כמו עז, שתפקידה רק ליתן חלב, ועל בעלי' מוטל החיוב לספק כל צרכי', תבן ומים, דיר וכו'; העז עצמה אינה יכולה לדאוג לצרכי', שהרי היא עז... היא צריכה רק ליתן חלב, ועד"ז בנוגע לחסיד, שצריך לידע שענינו ליתן חלב — שקאי על פנימיות התורה (שהרי נגלה דתורה הו"ע המים¹²⁵), כמ"ש¹²⁶ "דבש וחלב תחת לשונך".

ומכל זה מובן שבנ"י צריכים שיהיו להם כל הענינים הגשמיים באופן של הרחבה ועשירות וכו'.¹²⁷

ובודאי נותן הקב"ה לבנ"י כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד, בבני חיי ומזוני רויחי, ובטוב הנראה והנגלה.

* * *

כב. המשך הביאור בפירוש רש"י אודות הכריתת ברית "אף עם דורות העתידים להיות", שלכן לא הוצרך לפרש החידוש שבכר"ב זו

(118) ראה שער הכולל בהקדמה. וראה גם אלול תשל"ב הערה 74 (תו"מ חס"ט ע' 282).
תו"מ חס"ט ע' 66. וש"נ.
(119) לקו"ת פ' ראה לב, ב.
(120) שבת סז, א. וש"נ.
(121) בהקדמה (א, ריש ע"ב).
(122) ראה גם שיחת ש"פ נצוי, כ"ג רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ב.
(123) ראה גם תו"מ חס"ט ע' 112. וש"נ.
(124) ראה תענית ז, א. ב"ק יז, א. וש"נ.
(125) ש"ה"ש ד, יא. וראה חגיגה יג, א.
(126) רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ב.

ואדרבה, גם בר"ה ישנו תחילה הענין ד"שוש אשיש", ורק לאחר"ז ישנו הענין ד"תגל נפשי".

והביאור בזה — שקיום כל מצוה צ"ל בשמחה, ועד שהשמחה היא לא רק בעת קיום המצוה, אלא עוד לפני קיום המצוה, דכיון שיודע שעומד תיכף לקיים מצוה, ה"ה מתעורר כבר ברגש של שמחה. ועד"ז בנדו"ד, שבידעו שתיכף מגיע ר"ה שאז יהי' אצלו הענין ד"תגל נפשי באלקי", "גילו ברדעה", אזי מיד — עוד לפני ר"ה — מתעורר ברגש של שמחה: "שוש אשיש בהוי".

וכן הוא ע"פ נגלה — כמובא בטור⁴⁹ ש"ישראל .. לובשים לבנים ומתעטפים לבנים .. ואוכלין ושותין ושמחין בר"ה, לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בערב ר"ה וכו'".

י. וזהו הדיוק "יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה" — שפעולת השבת היא לא רק בענין של ר"ה שכולל את כל ימי השנה, שזהו ענין החול שבו, אלא גם בענין של ר"ה מצד עצמו, שזהו היו"ט שבו.

ואדרבה — זהו עיקר החידוש שבדבר, כי, פעולת השבת בענין החול שבר"ה אינה חידוש, שהרי כל שבת פועל בששת ימי החול שיהיו באופן ד"ויכולו"; החידוש הוא שגם ב"יו"ט של ר"ה נעשה עילוי שבאין ערוך מצד ענין השבת.

יא. וההוראה מזה — כדרישת רבותינו נשיאנו שמכל ענין צריך להיות "בכ"ן"⁵⁰:

כאשר תובעים מיהודי ללמוד תורה באופן ד"תורתו אומנתו"⁵¹ — יכול היצה"ר לטעון שאיתא בגמרא⁵² "הרבה עשו כרבי ישמעאל (ואספת דגנך, הנהג בהן מנהג דרך ארץ) ועלתה בידך, כרבי שמעון בן יוחי (אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עלי') ולא עלתה בידך", כך, שאפילו אם הוא לא בעל עסק ששייך לזבולון, אלא עבודתו בקו של יששכר, הרי יש גם "מארי תורה" שאינם בסוג של רשב"י וחבריו שתורתם אומנתם; ועאכו"כ אם הוא בעל עסק שעיקר עבודתו צ"ל בעניני העולם.

(49) אור"ח סוסתקפ"א. לעיל ע' 331. וש"נ.
(50) ראה סה"מ ה"ש"ת ע' יא. וראה גם (51) שבת יא, א.

ועל זה באה ההוראה מר"ה שחל בשבת:

כיון שבשבת "כל מלאכתך עשוי", הרי לא שייך אז הענין ד"ואספת דגנך" אפילו אצל בעל עסק, ואדרבה, כמ"ש רבינו הזקן בשו"ע⁵² ש"פועלים ובעלי בתים שאינם עוסקים בתורה בקביעות כל ימי השבוע", הנה בשבת "צריכים לעסוק בתורה הרבה".

וכיון שר"ה חל בשבת, צריכה השנה כולה להיות בבחי' שבת ("א' שבת'דיקע יאָר"), היינו, שנגיש אצל יהודי ש"כל מלאכתך עשוי", ויש לו את כל עניניו מן המוכן, ורק בגלל שהקב"ה רוצה שיהודי יהי' "שותף במעשה בראשית"⁵³, לכן צ"ל אצלו ענין של עבודה כו', שע"ז מכניס חיות של קדושה בכל עניני העולם, אבל כל מה שדרוש לו — יש לו מן המוכן כו', וכיון שכן, הרי בודאי שעניני העסק אינם מבלבלים אותו מלימוד התורה, ועד באופן דתורתו אומנתו.

ועאכ"כ שעניני ר"ה עצמו הם ללא בלבולים כו', באופן ש"כל מלאכתך עשוי", ולא כמו בחול שתלוי באופן עבודתו בתק"ש, אלא באופן ד"מקדשא וקיימא"⁵⁴ ע"י הקב"ה¹⁴.

ובלשון ההפטרה⁵⁵: "מי זה בא מאדום וגו' ואביט ואין עוזר וגו'", היינו, שהקב"ה מסתכל מסביבו ("קוקט זיך אַרום") ורואה שאין מי שעוזר לישראל כו', ואז — "ותושע לי זרועי גו'", לגאול את ישראל בעצמו, כיון שאינו זקוק לאף אחד ("ער קערט זיך אַיין אַליין מיט אלע ענינים..."), גם לא לבני"י... [וכפי שאמר חזקי' (שרצה הקב"ה לעשותו משיח"⁵⁶) "אני אין בי כח וכו', אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה"⁵⁷], ועד לסיום ההפטרה⁵⁸: "וינטלם וינשאם (באופן ד"קוממיות", "בקומה זקופה"⁵⁹) כל ימי עולם", ו"שמחת עולם על ראשם"⁶⁰.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה שוש איש בהוי' וגו'.

* * *

יג. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶¹ "ולא אתכם לבדכם אנכי

ואינו מסתפק בכך ש"נתקיימו ברבי", אלא מוסיף גם "ובבניו":

בנוגע למה ש"נתקיימו ברבי", יכולים לטעון שזהו מצד גודל מעלתו של רבי, שהי' נשיא ישראל, מסדר המשנה וכו'¹¹⁰, ולכן הי' בדרגא כזו שנתקיימו אצלו כל שבע המדות הנ"ל. וכמו ענין העשירות, שלא פסק מעל שולחנו לא חזרת ולא קישות ולא צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים¹¹¹ [כולל גם כפי שענינים אלו הם ברוחניות, כמבואר ברשימת אאמו"ר¹¹²], וביחוד עם זה הי' יכול לומר "לא נהיתי (בעוה"ז) אפילו באצבע קטנה"¹¹³; אבל מי הוא זה שיכול להידמות לרבי!

ולכן מוסיף ש"נתקיימו (לא רק) ברבי (אלא גם) ובבניו", היינו, שזה שייך גם למי שהוא רק בדרגת "בניו" של רבי [לפני שנעשה תנא גדול ומנהיג בישראל, אלא בהיותו עוד בדרגת "בניו"], להיותם בניו של רבי; וכיון שכן, הרי זה שייך לכל אחד, כיון שכולם יכולים להיות בניו של רבי, כמ"ש¹¹⁴ "ושננתם לבניך", "אלו התלמידים" (אלא שאין זה ענין שבא בדרך ממילא, כי אם ע"י יגיעה כו').

ולכן הובאה הראי' מרבי ובניו, ולא מהדורות שלפנ"ז, החל מאברהם אבינו וכו' — כי בנוגע לדורות שלפנ"ז יכולים לטעון שאין זה שייך אלינו, כיון ש"ראשונים כמלאכים"¹¹⁵, ולכן אומר ר"ש בן מנסיא לאנשי דור: הנכם רואים שכל שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים נתקיימו בדורנו — אצל רבי ובניו, ובמילא הרי זה שייך לכל אחד מכם, ע"ז שתהיו בניו של רבי.

כא. וענין זה שייך גם לר"ה:

ידוע שהדין ומשפט דר"ה הוא לא רק בנוגע לענינים רוחניים, אלא גם בנוגע לענינים גשמיים, וכפי שמביא רבינו הזקן בלקו"ת¹¹⁶ מ"ש בהגהות מיימוניות¹¹⁷ "שאיין אדם נידון בר"ה אלא לעניני עוה"ז כו'", ולכן מבקשים בני"י מהקב"ה — באמירת "אבינו מלכנו" וכו' — על כל הענינים הגשמיים שיהיו לא רק באופן של "הטריפני לחם חוקי", אלא בהרחבה, בשופי ובשפע רב, ועד לאופן של עשירות.

(110) נזכר גם אודות הנהגתו בענין ד"רחמיו על כל מעשיו" (תהלים קמה, ט.
וראה ב"מ פה, א).
(111) ע"ז יא, א.
(112) לקוטי לוי"צ ליקוטים על פסוקי תנ"ך ע' ח ואילך.
(113) כתובות קד, א.
(114) ואתחנן ו, ז ובספרי ופרש"י.
(115) ראה בהנסמן בלקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14.
(116) דרושי ר"ה נט, ב.
(117) הלי' תשובה רפ"ג (בשם הרמב"ן).

(52) או"ח סר"צ ס"ה. וש"נ.
(53) שם יו"ד, א. וש"נ.
(54) ביצה יז, א.
(55) ישע"י סג, א ואילך.
(56) סנהדרין צד, א.
(57) איכ"ר פ"ד, טו.
(58) שם, ט.
(59) בחוקותי כו, יג ובפרש"י.
(60) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.
(61) פרשתנו (נצבים) כט, יג-יד.

שירצה לבטל זאת; ואם אי אפשר לבטל את הכבוד — יברח למדבר, שאין בו אנשים, ובמילא לא יהי מי שיכבדהו כו'.

ועל זה באה הוראת המשנה: "הנוי והכח והעושר והכבוד וכו' נאה לצדיקים", היינו, שאצל צדיקים הרי זה דבר נאה, שלא יזיק וכו'.

[וע"ד המובא בלקו"ת¹⁰⁶ בשם הרב המגיד בנוגע למאמר רז"ל¹⁰⁷ "אל יאמר אדם אי אפשי בבשר כו' אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי", שזהו "במי שלא חטא מעולם, אבל הבע"ת צ"ל כל מיני רע ואיסורים מאוסים אצלו, ושיאמר אי אפשי כו', בכדי שלא יפול ח"ו", והיינו, שאצל צדיק אין מה לחשוש כו'].

יט. אמנם, גם כשאומרים לו שזה "נאה לצדיקים", יכול עדיין לטעון שהוא מוותר על זה¹⁰⁸ (ובלבד שלא יהי אצלו ענין של נסיון כו'). ולכן מוסיפה המשנה שזה לא רק "נאה לצדיקים" אלא גם "נאה לעולם", ולכן, גם אם הוא מצדו מוותר על זה, הרי יש בזה צורך בשביל העולם.

וכפי שמצינו אצל רבותינו נשיאינו, שכאשר פנו אליהם בעלי עסק או שעוסקים בעסקנות ציבורית, באמרו, שרצונם לעזוב את כל הענינים ולהקדיש את חייהם לעניני תומ"צ בלבד, לא הניחו אותם, והורו להם להמשיך בעסקיהם. — הרבי ידע אודות הנסיונות שלהם, ומה גם שהם בעצמם סיפרו לרבי אודות נסיונותיהם, ואעפ"כ, הורה להם הרבי להמשיך בעסקיהם, כיון שזה ענין שלא זו בלבד ש"נאה לצדיקים" [ובנדו"ד — רבותינו נשיאינו, והיינו, שיש צורך לעסוק בענינים אלו בגלל היותם "נאה לצדיקים", וכפי שאמר רבינו נשיאנו¹⁰⁹ לא' החסידים: הגשמיות שלך היא אצלי רוחניות], אלא גם "נאה לעולם".

כ. והמשך המשנה, "רבי שמעון בן מנסיא אומר, אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים, כולם נתקיימו ברבי ובבניו":

החידוש בדברי ר"ש בן מנסיא הוא — ש"כולם נתקיימו כו'", היינו, שלא זו בלבד שמצינו צדיקים שהיו אצלם ענין אחד מהמדות שנימנו במשנה, ואעפ"כ עמדו בנסיון וכו', אלא ש"שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים כולם נתקיימו ברבי ובבניו", שהיו אצלם כל שבע המדות הנ"ל, ואעפ"כ עמדו בנסיון כו', ובאופן של קיום כו'.

(106) ואתחנן ט, סע"ד.

(107) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.

(108) ברשימה נוספת: באמרו, שהחובל

בעצמו — פטור... (ראה ב"ק צ, ב. צא, ב).

(109) ראה גם תו"מ חס"א ס"ע 41. וש"נ.

כורת את הברית גו' כי את אשר ישנו פה גו' ואת אשר איננו פה עמנו היום", "ואף עם דורות העתידים להיות"⁶²,

— שרש"י לא צריך לבאר איך אפשר לכרות ברית עם דורות העתידים להיות, דכיון שהקב"ה כורת את הברית, הרי מובן מעצמו שאין עליו הגבלות, וביכלתו לכרות ברית גם עם דורות העתידים להיות⁶³;

כוונת רש"י היא לבאר שהכריתת ברית היא באופן ישיר "אף עם דורות העתידים להיות" ("אשר איננו פה עמנו היום"), באותו אופן ממש כמו עם "אשר ישנו פה", ולא כתוצאה מזה ש"ברא כרעא דאבוה"⁶⁴, או בגלל שנשמותיהם היו בעת כריתת הברית, שאז אין זה בדומה ל"אשר ישנו פה".

ולכן מדייק רש"י "דורות העתידים להיות", ולא "דורות הבאים", כי, הלשון "דורות הבאים" יכול להתפרש באופן שהכריתת ברית עמהם היא רק כתוצאה והמשך לדור ההוא (ואולי גם שולל גרים שאינם המשך ותוצאה לדור ההוא), משא"כ "דורות העתידים להיות", שמציאותם תתחדש בעתיד (ובזה נכללים גם גרים, ולכן לא צריך רש"י להזכיר "גרים העתידים להתגיייר"⁶⁵, כיון שנכללים בברית אחת שבה שוים כולם ללא התחלקות לסוגים שונים).

וההוראה מזה בנוגע להתקשרות של כל בני"ע עם הקב"ה ע"י תומ"צ באופן שלמעלה מזמן ומקום (שהרי הגבלת הזמן ומקום היא רק מצד הכמות, ולא מצד האיכות, שהיא העיקר) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ט ע' 266 ואילך.

יד. נהוג לבאר גם משנה בפרקי אבות, ע"פ מ"ש רבינו הזקן בסידור⁶⁶ ש"יש נוהגין כך (לומר פרקי אבות פרק אחד בכל שבת שבין

ומי שישאל אצלו שאלה כזו, הרי הוא "פרא אדם"...!

(64) ראה עירובין ע, ריש ע"ב. פרש"י כתובות צב, א — ד"ה כבעל. תוד"ה מקמי — יבמות ג, א. יונת אלם רפ"ד. רפ"ב. ע"ח

שכ"ד פ"א. עמה"מ שער עולם הבריאה פי"ז. של"ה קנז, א. "התמים" ח"ג ע' כז. ועוד.

(65) שבועות לט, א.

(66) לפני פרקי אבות.

(62) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שכבר דובר פעם על פירוש רש"י זה (ראה שיחת ש"פ נצבים תשל"א ס"ט ואילך (תו"מ חס"ה ע' 220 ואילך)), אבל יש עוד פרטים שניתן להוסיף בזה.

(63) וכמו שרש"י לא צריך לבאר במ"ש (בחוקותי כו, לד) "אז תרצה הארץ את שבתותי", מניין יודע הקב"ה מה שיהי בעתיד, לאחר הגלות — כיון שבין חמש למקרא מאמין באמונה פשוטה בהקב"ה כו',

פסח (לעצרת) כל שבתות הקיץ", ובנדו"ד, בפרק שלומדים בכל שנה בשבת שלפני ר"ה — פרק ששי, שנקרא "קנין תורה", שזהו גם הפרק שלומדים בכל שנה בשבת שלפני חג השבועות, זמן מתן תורתנו.

ולהעיר ממ"ש רבנו הזקן⁶⁷ בפי' "היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה וגו'"⁶⁸, ש"קאי על ר"ה, ובכל שנה קודם ר"ה צריך כריתת ברית מחדש על קבלת התורה וכו'; וענין זה מרומז גם בנגלה דתורה — שכשם שלומדים פרק קנין תורה בשבת שלפני חג השבועות בתור הכנה לקבלת התורה, כך לומדים פרק זה בשבת שלפני ר"ה, בתור הכנה לנתינת לוחות אחרונות ביוה"כ⁶⁹, שההכנה לזה מתחילה מהענין ד"תמליכוני עליכם"⁷⁰ בר"ה.

טו. בפרק ששי⁷¹ שנינו: "רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון בן יוחאי אומר, הנוי והכח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים, נאה לצדיקים ונאה לעולם, שנאמר וכו'. רבי שמעון בן מנסיא אומר, אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים, כולם נתקיימו ברבי ובבניו".

[ולהעיר, שיש גירסאות ש"רבי שמעון בן מנסיא אומר וכו'" היא משנה בפ"ע, אבל לפי גירסת רבינו הזקן בסידורו — כידוע מ"ש בשער הכולל⁷² בנוגע לשינויי הנוסחאות שבמשניות, ש"אפשר שמזה הטעם הדפיס אדמו"ר בסידור" [ולא כמו בתיקון חצות, שרק ציין ל"מאמרי זהר המדברים במעלת חצות"⁷³, אבל לא העתיקם, וכן בנוגע לסדר עבודה ליוה"כ, שכותב רק "כאזהל הנמתח כו' תמצא במחזור"⁷⁴], כדי לקבוע את הנוסחא המדויקת, ועד"ז גם בנוגע לאופן חלוקת המשניות — הרי זו משנה אחת].

וצריך להבין⁷⁵:

(א) הענינים שנישנו במסכת אבות הם "מילי דחסידותא"⁷⁶, לעורר ולזרז את האדם לעבודת ה' וכו', כמו המשנה⁷⁷ "על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", שבידעו שבזה תלוי

(73) סידור עם דא"ח. וראה גם שער הכולל פל"ד ס"ג.

(74) סידור עם דא"ח וסידור תו"א.

(75) ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 278 ואילך.

(76) ראה ב"ק ל, א.

(77) פ"א מ"ב.

(67) לקו"ת תבוא מא, ג.

(68) תבוא כו, טז.

(69) תענית ל, ב. ועוד.

(70) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(71) משנה ח'.

(72) פ"ל ס"ג. וראה גם תו"מ חע"ו ע' 224. וש"נ.

לחשוב שהם ענינים לא טובים שמוטב לבטל אותם, כיון שיכולים לגרום לו נסיונות בעבודת ה'.

ולדוגמא: כשיש אצלו ענין של נוי, הרי זה יכול לגרום שהיצה"ר יתגאה בזה, ועי"ז תהי' לו שליטה עליו — כפי שמצינו בגמרא¹⁰¹ בנוגע לנזיר שאמר עליו שמעון הצדיק "כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל" (אע"פ שבדרך כלל שוללים ענין של נזירות, ועד ש"נזיר חוטא הוי .. שציער עצמו מן היין"¹⁰²): "פעם אחת בא אדם אחד נזיר .. יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו, בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה, אמר לי, רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבכואה שלי ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו, רשע למה אתה מתגאה .. העבודה שאגלחך לשמים". ועד"ז מצינו ש"אבשלום נתגאה בשערו וכו' לפיכך נתלה בשערו"¹⁰³.

ועד"ז בנוגע לעושר, שיכול לחשוב שזהו ענין בלתי רצוי שיכול להביאו לידי נסיון, וכמ"ש¹⁰⁴ "ראש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חוקי", כלומר, הוא אמנם לא רוצה את הנסיון של עניות, אבל גם את הנסיון של עשירות אינו רוצה, כי אם "הטריפני לחם חוקי" בלבד.

וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי¹⁰⁵ בנוגע לענין לב נשבר ונדכה שצ"ל בהקדמה לעבודת התפלה, שהעני אינו זקוק לאריכות ההתבוננות, כי "כשנזכר .. על רוב דחקו בעוני כו' יבכה במר נפשו תיכף כו'", משא"כ העשיר זקוק לאריכות ההתבוננות כו' — דאף שלכאורה אינו מובן מה שייך עשירות או עניות לעבודת התפלה, הרי רואים בפועל שכן הוא טבע האדם כו', ומזה מובן שענין העשירות הוא נסיון כו'.

ועד"ז ענין הכבוד הוא נסיון — שהרי בשביל כבוד יכולים לעשות כמה ענינים בלתי-רצויים, וכפי שרואים אצל אותם שלש-ארבע שרומים גוים בתור יהודים רק בגלל הכבוד המדומה שיש להם משיבתם על ה"כסא", שהרי אילו היו מכים אותם בגלל זה, והיו להם בזיונות בגשמיות (כמו שיש להם בזיונות ברוחניות), היו כבר עוזבים זאת!

ולכן, מי שיש לו כבוד, הנה כדי שלא יבוא לידי נסיון, יכול להיות

(104) משלי ל, ח.

(105) דרך חיים שעה"ת פ"ב (ה, ד).

(101) נדרים ט, ב.

(102) שם יו"ד, א.

(103) סוטה ט, ב. יו"ד, ב.

שיהי' גיור כהלכה... — רוצה שיניחו לו להשאר לישיב על הכסא בתור "שר"⁹⁴.

ובעמדנו לפני ר"ה, שאז היא הכריתת ברית בין הקב"ה לבנ"י, יש צורך להביע מחאה על ענין זה.

וע"פ הידוע ש"כשיש דין למטה אין דין למעלה"⁹⁵, הנה גם אם הדיבור בזה ישאר בד' אמות אלו (כיון שישנים... ולא ימסרו את הדברים שיגיעו למקום אחר), הרי ע"י המחאה כשלעצמה (שהיא בדוגמת דין כו') יתבטל הדין למעלה.

והעיקר — שיהיו הדברים נשמעים שם כו', וסוכ"ס "אמת מארץ תצמח"⁹⁶, מ"ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁹⁷.

ויה"ר שתהי' שנה טובה ומתוקה, וכפי' אאמו"ר⁹⁸ "מתוקה מצד הגבורות שנמתקו", שזהו"ע הפיכת הענינים הבלתי-רצויים, כולל גם בנוגע לענין הנ"ל — שיתהפך הלהט ("דער קאך") שהי' להם לרשום גוים בתור יהודים, ויעזבו את ה"כסאות", ויחדלו לשמש מנהיגים בישראל, ויאמרו לגוי שהוא גוי, וגם הוא יהי' מרוצה מזה.

ועד"ז בנוגע לענין של שלימות הארץ, שמתהלכים נבוכים, מבלי לדעת אם לעשות כך או כך וכו' — יש לדעת שבהפטרות יום הש"ק זה יש "תכנית שלימה" (כפי שאומרים כאן: "אָ גאַנצער פּראָגראַם") בנוגע לענין זה⁹⁹, ועד לסיום ההפטרות⁹⁸ "וינטלם וינשאם גו'", שבנ"י הולכים ב"קומה זקופה", מבלי להתפעל מפני הגוי, ולא מפני ה"אל זר אשר בקרבך"¹⁰⁰, ועד שהקב"ה מכלה ושורף את שיירי הגלות¹⁰⁰ החיצוני, ועאכו"כ הגלות הפנימי שהוא הרגש הנחיתות כלפי הגוי, ובאים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בעגלא דידן.

* * *

יח. הביאור בפרקי אבות:

מצד הנהגה הקשורה עם "מילי דחסידותא", כאשר עניני התומ"צ הם בשלימות כו' — הנה כשהקב"ה נותן נוי ועושר וכו', יכול יהודי

(94) כ"ק אדמו"ר שליט"א הפטיר בתמי': (98) לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שיא. וראה גם הלזה שר יקרא?!... מכתב ח"י אלול שנה זו בהערה ד"ה שנה

(95) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתר"ב. טובה ומתוקה (אג"ק ח"ל ס"ע רצ). (99) ראה גם לעיל סוס"א.

(96) תהלים פה, יב. (100) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו

(97) עקב יא, יב. ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

עמידת העולם, הרי זה מעורר אותו לעסוק בזה ביתר זריזות וכיו"ב. ואינו מובן: מה היא המילתא דחסידותא שבאה מהידיעה ש"הנוי והכח והעושר וכו' נאה לצדיקים ונאה לעולם" — בה בשעה ש"נוי", "כח" ו"עושר" וכו' הם ענינים שאדם מצד עצמו להוט אחריהם, אפילו אם אינו יודע מ"ש במשנה שהם נאים לצדיקים ולעולם; וממה-נפשך: אם יש אצלו ענינים אלו — מה טוב, ואם לאו — יתפלל⁷⁸ למי שהעושר וכו' שלו!

(ב) בנוגע לדברי ר"ש בן מנסיא "אלו שבע מדות .. נתקיימו ברבי ובבניו" — נוסף על השאלה האמורה מהי ההוראה בזה ב"מילי דחסידותא" — אינו מובן: כיון שהמשנה אומרת שענינים אלו הם נאים לצדיקים ולעולם, הרי בודאי שנתקיימו אצל צדיקים, וא"כ, מהו החידוש ש"נתקיימו ברבי ובבניו"; ולאידך גיסא, מדוע אומר ש"נתקיימו ברבי ובבניו" דוקא, שמזה משמע שמדות אלו נתקיימו לראשונה ברבי ובבניו, ולא בכל ריבוי הצדיקים שהיו בכל הדורות שלפנ"ז, החל ממ"ת או מזמנו של אברהם אבינו?!

(ג) "הנוי והכח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים" — הם שמונה דברים; ולמה אומר ר"ש בן מנסיא "אלו שבע מדות"?

יש מפרשים⁷⁹ שאינם גורסים "והחכמה", דכיון ש"לא עם הארץ חסיד"⁸⁰, הרי בהכרח לומר שאצל צדיקים ישנו ענין החכמה עוד לפנ"ז. אבל רבינו הזקן בסידורו גורס גם "והחכמה", וא"כ למה נאמר "אלו שבע מדות"?

יש מפרשים⁸¹ ש"הנוי" אינו אחד משבע המדות, אלא הוא שם כולל לכל שבע המדות, שהם הפרטים הנכנסים בגדר הנוי. אבל אי אפשר לתרץ כן לפי הגירסא "הנוי והכח וכו'" (בוא"ו המוסיף), שמשמעותה ש"הכח והעושר וכו'" אינם פרטים ב"נוי", אלא כל אחד מהם הו"ע בפני עצמו.

ויש מפרשים⁸² ש"הזקנה והשיבה" הם ענין אחד. אבל אבל אי אפשר לתרץ כן לפי הגירסא "הזקנה והשיבה" (בוא"ו המוסיף), שמשמעותה ש"זקנה" ו"שיבה" הם שני דברים. וכדמוכח גם מהפסוקים

(81) הובא בפרקי אבות שבסידור עבודת ישראל.

(82) מדרש שמואל כאן.

(78) ראה קידושין בסופה.

(79) באורי הגר"א כאן.

(80) אבות פ"ב מ"ה.

שהובאו לראי' על זה. וכן בסוף הפרק שלפנ"ז⁸³ מוכח שזקנה ושיבה הם שני דברים: "בן ששים לזקנה בן שבעים לשיבה".

(ד) ודיוק נוסף — בנוגע לשמות התנאים,

— ובהקדים שדיוקים כגון-דא מצינו לרוב אצל אאמו"ר⁸⁴, על יסוד מארז"ל⁸⁵ "רבי מאיר הוה דייק בשמא", אלא שלא כל מוחא סביל דא, ולכן לא נפוץ בסדר הלימוד דיוקים אלו. אבל אעפ"כ, הרי ידוע מ"ש כ"ק אדנ"ע⁸⁶ בנוגע ללימוד ספר התניא, ש"עניני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא .. מותר לדבר ולהרחיב בהם הדיבור כו'", ובפרט שבנדוד"ד מדובר אודות נגלה דתורה, שיש בה שטח רחב לשקו"ט וכו' —

שבמשנה זו נזכרו שלשה תנאים ששמש שמעון, וחלוקים רק בשמות אבותיהם: "רבי שמעון בן יהודה", "רבי שמעון בן יוחאי", ו"רבי שמעון בן מנסיא", שמזה מובן, שתוכן הענין שבמשנה זו שייך לענינו של רבי שמעון. ובזה גופא — עצם הענין ש"הנוי והכח וכו' נאה לצדיקים ונאה לעולם" — שייך לר"ש בן יהודה ור"ש בן יוחאי, ואילו הענין ש"נתקיימו ברבי ובבניו" — שייך לר"ש בן מנסיא.

וכפי שיתבאר לקמן.

טז. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — נתעכב על ההערה הראשונה⁸⁷ על הזהר בהתחלת פרשת וילך⁸⁸: "רבי חזקי' פתח .. זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהו, ובגין דאתרעי בהו קרא לון בנין בוכרין קדישין אחין וכו'", ומבאר אאמו"ר ש"הוא ע"ד כמ"ש במד"ר⁸⁹ .. בפסוק⁹⁰ יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו, שקאי על הקב"ה שהוא אחד כו', אלא שחבב הקב"ה לישראל וקראן בנין כו' וקראם אחים כו'". אמנם, כיון שהענין ש"קרא לון בנין כו'" הוא "בגין דאתרעי בהו", הרי מובן שהענין ד"אתרעי בהו" הוא עוד לפני ש"קרא לון בנין כו'". וא"כ צריך להבין, מהו המעמד ומצב של בני" בדוגא ד"אתרעי בהו", לפני שנקראו "בנים".

וכאמור כמ"פ שאאמו"ר ביאר רק הענינים שלא יתפסו לבד, ולא

ואילך. וראה גם שיחת ש"פ נצו"י, כ"ה אלול

תשל"ג סי"ד ואילך (תו"מ חע"ג ס"ע 240

ואילך). וש"נ.

(88) ח"ג רפג, סע"א ואילך.

(89) קה"ר פ"ד, ח.

(90) קהלת ד, ח.

(83) ספ"ה.

(84) ראה גם לעיל ע' 202. וש"נ.

(85) יומא פג, ב. וראה אג"ק ח"א ס"ע

רפח ואילך. וש"נ.

(86) אג"ק שלו ח"ב ע' תשכ. וש"נ.

(87) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע תנט

ביאר ענינים שיכולים להבין לבד, ע"פ המבואר במק"א בקבלה וחסידות, וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

יז. בהמשך להמדובר בפירוש רש"י אודות הכריתת ברית של הקב"ה עם בני" — אי אפשר שלא להזכיר עוד הפעם אודות הענין של גיור שלא כהלכה:

למרות שמדובר אודות גוים שלא נתגיירו כהלכה, יש כאלו שרוצים להכניס אותם רח"ל בברית של הקב"ה עם בני", שבה נכללים "ראשיכם שבטיכם גו' וגר' גו' מחוטב עציך עד שואב מימך"⁹¹ [וגם אותם 3-4 שרושמים גוים בתור יהודים נכללים בברית זו], ולשם הם רוצים להכניס גוי שלא נתגייר כהלכה היל"ת.

והסיבה לכך היא — לפי שיצאם אנסם⁹², ולכן אומרים: את הכסא לא נעזוב — ויהי מה!... לא איכפת לו שרושמים גוים בתור יהודים, ובלבד שיוכל לישב על הכסא, ובמילא אינו מניח לתקן את החוק, ולכתוב תיבת "כהלכה". וכאשר שואלים אותם: היתכן?! — אומרים שיש רק מקרים אחדים של גיור שלא כהלכה, ומוסיפים לומר שהם יודעים אודותם, והם ידאגו לכך שלא תבוא מזה תקלה של נישואי תערובות, ומבטיחים שבסופו של דבר יפעלו גם לתיקון החוק. ובכן:

בנוגע לשלילת התקלה של נישואי תערובות, הנה נוסף על החומר שבדבר, כמ"ש הרמב"ם⁹³ ש"יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו וכו'" — הרי עוד לפני"ז ישנו לכל לראש עצם הענין שסוחבים גוים לתוך הברית של הקב"ה עם בני" היל"ת!

ומה שמבטיחים שיפעלו לתיקון החוק — הרי זה בדוגמת המסופר⁹⁴ אודות אחד שהחליט להתקרב לשמירת התומ"צ, וכיון שהי' זה לפני חג הפסח, אמרה לו אשתו שמוטב לדחות זאת עד לאחר חג הפסח, כדי לחסוך את גודל הטירחא והיגיעה הדרושה לעריכת חג הפסח — להפטר מהחמץ ולהכשיר את הכלים וכו'; ודוגמתו בנדוד"ד, שבינתיים — עד לאחר מאה ועשרים שנה, שאז ידאג לתיקון החוק

(91) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. (93) ראה "די וועלט דערציילט" (ג.י.

(92) הל' איסור"ב פ"ב ה"ז. וראה גם לעיל תרפ"ח) סיפור 515 (ע' 275 ואילך). וראה גם

ע' 139 הערה 59. וש"נ. תו"מ חע"ה ס"ע 216 ואילך. וש"נ.